

בעזה"ש"ת

דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו

בסעודת רעוא דרעוין

פרשת שמות

שנת תש"ע לפ"ק

בעיר בארא פארק יצ"ו

דברי מוסר והתעוררות

בסעודה שלישית פרשת וארא תשס"ה לפ"ק

* * *

בענין רעידת אדמה

(ערדצימערניש)

יוצא לאור ע"י

מכון מעדני מלך וויען

גליון תקצ"א

להשיג אצל
מכון מעדני מלך וויען

185 Wilson St.
Brooklyn N.Y. 11211
718.388.1751.#117

דברי תורה

בסעודה שלישית פרשת שמות תשי"ע לפ"ק
בעיר בארא פארק יצ"ו

ראה באספקלריא של קודש, שעדיין יש לו שבר צמורים, ולא הימה נצוה מממש, אלא אספקלריא שאינה מאירה (צ"ר לא-1) ע"כ. ונראה כי שר של מצרים רה"צ שמו, כמו שכתב רש"י (שם מ-נג) שעל יוסף נאמר, אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו, ולא פנה אל רהבים (תהלים מ-ה), שלא בטח על מצרים הקרויים רה"צ (צ"ר פט-ג) ע"כ. והוא רמזו צ"ת ר'ודפיהם ה'שלכת צ'מנולות. וצוה יוסף נשתבר כח של אותו שר, וניטלה ממנו אות ה', ונשאר צ"ר, לשבור צ"ר צמורים (מז-ג). ואות ה' ניתנה וניתוסף על שמו של יוסף, עדות ציהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים (תהלים פא-1). ועל כן אמר יוסף, ה"א לכם זרע וזרעם (מז-נג). וכשהיץ באספקלריא שאינה מאירה, ראה כי יש שבר מממש ושברון צמורים, ואותו שבר הוא סבר טוב לו ולצניו, ולא ידע מה ראה, והוא כהנ"ל כי נשבר רהב, וניטל

ויהי כל נפש יוצאי ירך יעקב שבעים נפש, ויוסף היה צמורים (א-ה). וברש"י ומה צא ללמדנו, וכי לא היינו יודעים שהוא היה צמורים, אלא להודיעך צדקתו של יוסף, הוא יוסף הרועה את לאן אציו, הוא יוסף שהיה צמורים ונעשה מלך, ועומד בצדקו ע"כ. – ונראה עוד צה צהקדם לצאר מה שאמר פרעה, הנמצא כזה איש אשר רוח אלקים בו וגו', אתה תהיה על ציתי, ועל פיך ישק כל עמי (צראשית מא-לו). ויש להציו, וכי זה הוא מהכשרונות שצרכין למשנה למלך, להיות איש עם רוח אלקים.

וצראה, על פי מה שכתב צדרשות חתם סופר (לו' טבת נד:): לפרש הכתוב, וירא יעקב כי יש שבר צמורים (צראשית מז-א), וברש"י ומהיכן ראה, והלא לא ראה אלא שמע שנאמר הנה שמעתי וגו', ומהו וירא,

ולכן מקדים להם ה' שנות שובע מתחלה, כדי שהרעב יהיה אחר כך ביתר שאת וביתר עוז. וכמו שנאמר והרעב היה על כל פני הארץ (שם מא-נו), וברש"י מי הם פני הארץ, אלו העשירים (צ"ר נא-ה) ע"כ. והיינו שהם שהיו מורגלים בצאצאה ושחיה מתוך שביעה, הרגישו גדול לער הרעבון מתחלה.

אמנם יוסף הרי נתקדש בקדושה עילאה בהיותו שרוי צנסינות טומאת מזרים, על כן לו נאה ולו יאה לזכות לצרכת השובע, לצרכה ולא לקללה, דלפי קדושת מדת היסוד, כן צאה למטה שפע הפרנסה. וכמו שכתב צישמת משה (פ' מקץ) ירד ירדנו בתחלה לשצר אוכל (מג-כ), דאיתא צויה"ק (תיקו"ז תקון כג-סו). דבשומר הצרית יש שם שד"י מלצר, ובאינו שומר הצרית ס"מ מלצר ע"כ. הרי נחסר משם שד"י למספר יר"ד, והיינו ירד ירדנו, שחסרנו וירדנו מנין ירד, בתחלה לשצר אוכל, מזה הוא תחלה וראשית לשאר דברים המעכזים שפע מזון ע"כ. ואם כן יוסף בצדקתו מגיע לו שפע של שובע לפי מדריגתו. והיות כי המלך הוא לב העם (רמזים ה' מלכים ג-ו), על כן החכים פרעה למנות את יוסף להיות משנה למלך, כי לא נמצא עוד איש אשר רוח

ממנו אות ה', וניתן תוספת על צנו יוסף וכו'.

ובאשר נתצער שעוד יוסף חי, כתיב ותחי רוח יעקב (מה-כו), אותו רוח שהיה לפניו נים ולא נים, וראה ולא ידע מה ראה, כי יש שצר וסצר, עכשיו ותחי אותו הרוח. ואמר ר"צ עוד יוסף צני חי, אלו העגלות הם של ר"צ צ"ר, עוד יוסף צני חי, ר"ל עוד ותוספת (כפירוש רש"י ויבן על צואריו ע"ד), יוסף צני חי מהתוספת הלו, אלכה, אלך ה', ואראנו, אראה ה' הנ"ל של רהב שניתוספה על יוסף עכדה"ק.

וצראה להרחיב הדיבור, כי הנה המצריים הם שטופי זמה, כמו שנאמר (יחזקאל כג-כ) וזרמת סוקים זרמתם (רש"י צראשית יצ-ט). ואמר הכתוב (משלי ו-ו) צעד אשה זונה עד ככר לחם, ואמרו חז"ל (פוטא ד:): כל הבא על אשה זונה, לסוף מצקש ככר לחם ע"כ. ואם כן מה שנעשו בשנות רעב שפיר מוצן, אצל למה יתצרכו מזרים בשבע שני השובע. אמנם יתכן כי זהו לתכלית העונש של רעב שיצא אחריה, כי אינו דומה רעבון של עני שלא הורגל לשביעה, לרעבון של עשיר שכל ימיו היה לו חיי שובע, שסובל הרבה יותר מהרעב.

בקדושה. אמנם יוסף צרוב קדושתו שבר הקליפה ההוא, והוציא את האות ה"י מתוכו, להשליט השם י-ה בצמי ישראל, שיהיה השכינה שרויה בתוכו. וזה נרמז צמה שאמר הכתוב, ויוסף הורד מצרימה (לט-כ), שהוריד משרו של מצרים האות ה', עדות ציהוס"ף שמו בצאתו על ארץ מצרים, וצוה כצב דרך לכל ארץ מצרים שיוכלו להתנהג בקדושה.

ובבזו שאמרו במדרש (ויק"ר לז-ה) יוסף ירד למצרים וגדר עצמו מן הערובה, ונגדרו ישראל בזכותו וכו', ולא נמצא אחד מהם פרוץ בערובה, תדע לך שכן הוא, אחת היתה ופירסמה הכתוב וכו' ע"ש. והיא מדריגה נפלאה מישראל, שהיו עירום ועריה מן המצות, משוקעים במ"ט שערי טומאה, אבל בקדושה זו היו משומרים עד קצה האחרון, גם האיש הפשוט ביותר, אם כי עדיין לא קיבלו התורה, עד שבמשך שני מאות שנה שעברו במצרים רבצי רבצות ישראל, לא נמצא אחד מהן פרוץ, והכל בא מזכותו של יוסף. כי חוץ ממה שקידש את האויר בצדקתו, היה הוא לסמל לכל הצאים שמה, שלא יאמרו אי אפשר להיות קדוש במקום ערות הארץ, והוא למעלה מכחות האדם, על כן הראו באצבע,

אלקים בקרבנו כמותו, וממילא על פיך ישק כל עמי.

והנה בגמרא (סוטה יז.) דרש רבי עקיבא איש ואשה שזכו [ללכת בצדק ישראל. שלא היה הוא נואף ולא היא נואפת], שכינה ציניהם [שהרי חלק את שמו ושיכנו ציניהם, יו"ד באיש וה"א באשה], לא זכו אש אוכלתן [שהקצ"ה מסלק את שמו מציניהם, ונמצאו אש ואש] ע"כ. ואם כן ציית המתנהגת בקדושה יש שם השראת השכינה של שם י-ה. ולכן מצינו בישראל במצרים שהיו האומות מצוין אותם וכו', אם בגופם היו מושלים קל וחומר בנשותיהם, לפיכך הטיל הקדוש צרוך הוא שמו עליהם, ה"א מצד זה ויו"ד מצד זה, לומר מעיד אני עליהם שהם בני אצותיהם, ולפיכך יכולם כתיב החנוכי הפולאי. וזה הוא שמפורש על ידי דוד (תהלים קכג-ב) שבטי י-ה עדות לישראל (רש"י במדבר כו-ה). והיינו שם י-ה, היו"ד באיש וה"א באשה.

ובמצרים שהיו שטופי זמה, היה האות ה"י טמונה ומוקפת בתוך הקליפה של השר רה"ב, שבמילואו יש צה ה"י, והם היו שולטים על היו"ד של איש ועל ה' שבאשה, שלא יתנהגו

השפיע על כל הבאים אחריו, להיות
דבוקים איש עם ציתו.

וְזָאת היא הסיבה גם צימינו אלה,
שהיה כמה שנים שנות שובע,

פרנסה בהרצחה, ולאחרונה נתהפך
הגלגל אחרנית, ואחר שנות השובע
שהורגלו לחיים של רחבות, הוא פוגע
עוד יותר כובד הפרנסות. וזה הכל
ממעשינו, כי כל השפע למטה תלוי
בישראל, כי אפילו ספינות הצאות
מגליא לאספמיא אינן מתזכרות אלא
בשזיל ישראל (יצמות סג.). והוא מטעם
שבשנים האחרונות הטומאה של ערוה
פורצת צבתי ישראל, כמעט אין צית
שאינו מנוקה מתועבות הגויס, על ידי
הכלי מכשירים החדשים, שנכשלים זהם
גם בהכשירים שזהם על כל פנים
בשוגג. עד שהכיסים מלאים מכלי שיש
בו תועבות, וזוה הוא מסתובב כל
שעות היום, אשר כזאת לא הייתה
מעולם, שהיו צבתי ישראל משומרים
בקדושה וטהרה ופרישות להפליא.
ובעד אשה זונה עד ככר לחם, זה
גורם העניות בעולם. — וזה לעומת
זה עשה חלקים, כי המקדש את ציתו
לבער כל תועבה מתוכה, יש שמחה
רבה למעלה, שנמצא צית שיכולה
השכינה לשכון בתוכה. וכמו שהיה
במזרים, ועבר ה' לנגוף את מזרים
וכו', ופסח ה' על הפתח וגו' (יצ-כג).

ראו את הצדיק יוסף, אין לך דבר
העומד בפני הרצון, אם יהיה גם
לכס רצון, אז יכול כל אחד להיות
משומר כמותו.

וזהו שאמר הכתוב, 'והרעב היה על
פני כל הארץ' (מא-נו), כי זהו
העונש לשטופי זמה, 'ויפתח יוסף את
כל אשר בהם', הוא פתח האומיות של
שרו של מזרים, ליקח משם האות ה'
שנפלה להקליפה, וישבור למזרים, עשה
שצירה במזרים, אם לוקחין ממנו
הה"ח לקדושה, אז יש צר, שפע של
פרנסה, עד 'וכל הארץ באו מזרימה
לשבור'. — וזהו גם מה שאמר יוסף
לפרעה, יעשה פרעה ויפקד פקידים
על הארץ, 'וחמש' את ארץ מזרים
(מא-לד), יש ליקח את האות ה'
ממזרים ולהכניסו לקדושה, ואחר כך
י'צברו 'צר' תחת יד פרעה, והיו
שנות השובע לצרכה, שלא תכרת
הארץ צרעב.

וְלִבָּן אמר הכתוב, ואלה שמות בני
ישראל הבאים מזרימה, בני
ישראל עלו ובני ישראל נפקו, ואיש
וציתו באו, כל אחד מהם היה מקודש
עם קדושת ציתו, איש ואשה זכו
שכינה ציניהם, ולא התערבו בין
הגויס, והוא מטעם, ויוסף היה
במזרים, קדושת יוסף שגדר עצמו,

אזיך נזה לפני מותו לאמור, כה תאמרו ליוסף, אנא שא נא פשע אחיך וחתאמס כי רעה גמלוך וגו', ויבך יוסף בדברים אליו (ג-ו). והענין הוא, כי לכאורה יפלא על יוסף, שהשיב את אחיו ואת אחיו בארץ רעמסס (מז-יא), והוא יושב לבדו בעיר הצירה, עד שכאשר חלה יעקב הוטרבו להודיעו, והי אחרי הדברים האלה, ויאמר ליוסף הנה אזיך חולה וגו' (מח-א). ולמה לא הכניס לביתו אותו נדיק, שהיה אהבו יותר מכל בניו, והיה בן גילו, וכן זקונים, ויכול להמשיך ללמוד מתורתו אחרי שפירש ממנו כ"ב שנה, הלא דבר הוא.

וסיבת הדבר הוא, דמבואר ברמב"ן (מה-כו) יראה לי על דרך הפשט, שלא הוגד ליעקב כל ימיו כי אחיו מכרו את יוסף, אבל חשב כי היה תועה בשדה, והמואלים אותו לקחוהו ומכרו אותו אל מצרים. כי אחיו לא רצו להגיד לו חטאמס, אף כי יראו לנפשם פן יקלף ויקללם, כאשר עשה בראובן שמעון ולוי. ויוסף במוסרו הטוב לא רצה להגיד לו וכו' עכ"ל. וחשב יוסף שאם ידור יחד עם אחיו, יתכן כי יבוא פעם לפליטת פה, כאשר יעקב יחקור וידרוש ממנו מה היה עמו בעת שלחו לראות שלום אחיו. וכדי שלא ידבר רע על אחיו

ופירש הרה"ק רבי משה ליב מסאסוב זי"ע, שהיה ה' פוסח ורוקד בראותו בתוך ערות הארץ, בית יהודי מלא קדושה, ואומר מתוך שמחה, כאן יש יהודי כשר.

*

צוד מדה טובה למדו ישראל מיוסף, שכבש גם כזה דרך לכל ישראל אחריו במצרים, מדת אהבת ישראל אחד להצירו, וכמו שדיברנו בפרשיות הקודמות, שלא נטר שום שנאה לאחיו שמכרוהו, ופייס אותם בכל לשון של פיוס, וכלכל אותם ואת ביתם כל הימים לחם לפי הטף. ולא רק בעת גדולתו כמלך אמר כן, אלא גילה לאחיו, אני יוסף אחיכם אשר מכרתם אותי מצרימה (מה-ד). וכתב באור החיים הק', אני יוסף אחיכם, פי' מתנהג עמכם במדת האהבה, וכאילו לא היה הדבר ההוא. גם סמך לומר אחיכם אשר מכרתם, לומר שאפילו בזמן המכר לא כהתה עין האהבה ממני עכ"ל.

ושמעתו לפרש מה שמצינו בפטירתו של יעקב, שחששו האחים, לו ישטמנו יוסף, והשב שיב לנו את כל הרעה אשר גמלנו אותו, ויזו אל יוסף לאמור,

ירך יעקב שזעיס נפש. ומהיכן באו לדי מדה זו, על זה קיים הכתוב, ויוסף היה צמרים, המדה הזו שראו אלל יוסף, אהבת אחים צלי שום שיעור והגבלה עד כדי מסירת נפש, מדה זו היה שורה בישראל צמרים, עד שהיו נחשבים כולם יחד כנפש אחת.

ולבן אמר פרעה אל עמו, הנה עם בני ישראל רב ועלום ממנו, הבה נתחכמה לו פן ירבה וגו', ונלחם בנו ועלה מן הארץ (א-ט), וברש"י דקדק שאמר לשון יחיד, הבה נתחכמה לוי. ופירש נתחכם למושיען של ישראל ע"ש. ונראה כי מעלת האחדות והשלום בישראל היא גדולה עד מאד, וכמו שאמר הכתוב (הושע ד-יז) חבור ערבים אפרים הגח לו, ואמרו חז"ל (ב"ר לח-ו) גדול השלום, שבשעה שישראל עושין חבורה אחת, אפילו עבודה זרה ציניהם, אין מדת הדין נוגעת בהם ע"ש. ואיחא צמדרש שוחר טוב (מהלים ז) תינוקות שהיו צימי שאלו ושמואל, עד שלא הביאו שמי שערות היו דורשים את התורה צמ"ט פנים טהור וצמ"ט פנים טמא וכו'. ואחר כל השבח הזה, היו יוצאין למלחמה ונופלין, על שהיו צהן דילטורין, אלל דור אחאב כולם עובדי עבודה זרה, ועל שלא היו צהן

ויחר יעקב על דירתו עם אותו לדיק, ועל תורתו שהיה יכול ללמוד ממנו, וקבע דירת אציו רחוק ממנו. וזהו מדריגה נפלאה מקדושתו של אותו לדיק יוסף, אין הפקיר אהבתו לאציו ציחד עם תורתו ודקתו, כדי שלא ילא מפיו סרה על אחיו.

אמונם אחר פטירת אציו, כאשר באו האחים, ושינו צדצר מפני השלום, ואמרו צסם אציו, אלא שא נא פשע אחיך וחטאתם כי רעה גמלוך, אם כן נתגלה אז ליוסף, שאציו יעקב היה יודע ממכירתו, ואם כן לחנם הפסיד הקשר שלו עם אציו י"ז שנה צמרים, ואצד השעשוע עם אציו ותורתו ודקתו כל כך שנים רבות, על כן ויצך יוסף צדצרים אליו ודפח"ח.

זדהו שאמר הכתוב, ויהי כל נפש יוצאי ירך יעקב שזעיס נפש. וברש"י (בראשית מו-כו) עשו שש נפשות היו לו, והכתוב קורא אותן נפשות ציתו לשון רבים, ויעקב שזעיס היו לו, והכתוב קורא אותן נפש וכו' ע"ש. והיינו כי בני יעקב מאוחדים המה כולם כגוף אחד, ואהבת לרעך כמוך דייקא (ויקרא יט-יח), כי ישראל הם קומה שלימה, וכל אחד הוא אצד מהקומה, ועל כן כל השזעיס נפשות הם כנפש אחד, ויהי כל נפש יוצאי

מחמת נער חצירו שעוזד לו, והיה נער העבודה זכפליים, ולכן נשלם שיעבודם בחצי הזמן ע"ש.

וזדו שאמר ה' למשה, ראה ראיתי את עני עמי אשר במצרים, ואת נעקתם שמעתי מפני נוגשיו וגו' (ג-י). ובאור החיים הק' דקדק שאמר 'נעקתם' בלשון רבים, ו'נוגשיו' לשון יחיד, ולא השוה מדת הלשון ע"ש. אך באמת עדיין לא נשלם זמן השיעבוד, ולא בא עדיין זמן גאולתם, לכן אמר ה' למשה, ראה ראיתי את עני עמי, אני רואה שני ראיות, הן הנער ועוני של כל אחד מעבודת עצמו, וגם הנער שיש לו מעבודת חצירו, ואת נעקתם שמעתי מפני נוגשיו, גם כאשר יש נוגש יחידי להיחיד, הנני שומע נעקת רבים, שכואב לכל אחד כגופו ונפשו מה שחציריהם מנטערים, וממילא יש להם נער העבודה זכפליים, וזוה נשלם זמן העבודה, וארד להצילו ולהעלותו וגו'.

*

ואמר הכתוב שוב, וצני ישראל פרו וישרנו וירצו ויעלמו במאד מאד, ותמלא הארץ אותם (א-י). וברש"י שהיו יולדות ששה זכרם אחד (שמ"ר א-ח) ע"כ. ונראה כי הנה לנו

דילטורין היו יולאים ונוצחים, ולא היה מהן נהרג אחד ע"כ.

ולכן כאשר ראה פרעה גודל האחדות בישראל, שכולם הם מאוחדים יחד כנפש אחת, אמר אל עמו, הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו, מזה שהם כנפש אחת כחם רב ועצום. והנה נתחכמה לו, על מה שהן מאוחדים כיחיד, כי זהו מושיען של ישראל, שזכות נוצחים המה במלחמה, והיה כי תקראנה מלחמה ונלחם בנו ועלה מן הארץ, כי זכות האחדות והשלום יהיו נוצחים.

ובאות זכות זה גרמה אחר כך ישועתן, וכדאיתא במדרש (ויק"ר לז-ה) בשביל ארבעה דברים נגאלו ישראל ממצרים, שלא אמרו לשון הרע וכו' ע"ש. ובערוגת הצושם (יש פרשת וארא) כתב לבארו, דבאמת לא היה עוד זמן גאולתם, שלא עזרו עדיין הארבע מאות שנה. אך בהיות שהיה ציניהם אחדות, הרי כל אחד מישראל הנטער זכפליים, חדא מעבודתו בחומר ובלבנים, ושנית מה שהיה מיצר ודואג על שיעבודו של חצירו, שנשבר לבו בקרבו מנער חצירו יותר ממנה שהוא היה עובד, ותמיד לא נחו ולא שקטו מרוב העבודה, ולא מצאו מנוח כלל גם בעת מנוחתם,

באה מגלעד, וגמליהם נושאים נכחת ונרי ולט, הולכים להוריד מנרמיה (בראשית לו-כה). וברש"י למה פירסם הכתוב את משאם, להודיע מתן שכרן של נדיקים, שאין דרכם של ערביים לשאת אלא נפט ועטרן שריחן רעה, ולזה נזדמנו בשמים שלא יזק מריח רע (ב"ר פד-י) ע"כ. וזה פליאה עצומה, מורידין אותו כעת למצרים להמכר לעצד צווי, ושם ממתין עליו ליסד בצית הסוהר יותר מעשר שנים, ובנתיים חסים עליו מן השמים שלא ינטרך להריח ריח רע על הדרך. וזה דומה כמי שנותנין לו מרכבה מהודרה להוליכו צו לצית הסוהר.

אך הענין הוא, כי יוסף באותה שעה הורד מאיגרא רמה לצירא עמיקתא, מציתו של אציו צנערותו, עד עצד צמזרים לעולמי עד, וצודאי שחשך לו עולמו אז על גדל ההסתרה מלמעלה שאירע לו כזאת. על כן רצה ה' לחזקו ולעודדו, שיראה צעיניו כי ה' אתו עמו גם לעת כזאת, והן אמת שהוא צריך לעצור מצד זה להשלים דעת עליון, אצל ה' לא עוזב אותו. והראה לו זאת ה' באופן ירידתו, שנשחנה עצורו דרכי הערביים, ולא הורידו אז נפט ועטרן אלא בשמים, שלא יזק מהריח הרע, וזוה ראה יוסף כי גם כי אלך בגיא כלמות

רוחין שצכל עת נרה וזוקה, ווכל לראות צין החרכים תמיד פתח של ישועה וסיוע מן השמים שלא כדרך הטבע, הן צכללות עם ישראל צגלותם, והן צכל אחד ואחד באופן פרטי. ועל דרך משל, כאשר האדם נגזר עליו חולי, מכל מקום ימצא תמיד מקום לראות ישועת ה', להמציא לו רופא הגון, ושאר הדברים הנצרכים לו להקל ממנו מצבו. או כאשר ירד מצבו צפרנסתו, או נתהוו לו איזה מאורע צביתו, יזמין לו ה' תמיד אחד שיושיעו להקל מעליו סבלו, ולפעמים על דרך מופלא מאד.

והטעם בזה, כדי לגלות העינים, שמה שאירע לו, לא באה מהסתרת פנים, או מחמת שנופל תחת מקרי הזמן, אלא הכל הוא צהשגחה פרטית אליו, שהוא צריך לעצור על מאורע זו לטובת נשמתו, ועמו אנכי צנרה, הקצ"ה עומד שם גם אז ומשגיח עליו צעין חמלתו. ועל כן גם לעת כזאת מראה לו ה' מן הצד השגחה נפלאה צמה שעוצר עליו, כדי שיפקח עיניו להצין ולהשכיל כי מאת ה' היא זאת לפניו.

ובציונו ציוסף הצדיק צשעה צמכרוהו האחים לעצד למצרים, כתיב והנה אורחת ישמעאלים

(שיר ח-ה) תחת התפוח עוררתך וגו'. והקדוש צרוך הוא שולח משמי מרום מי שמנקר ומשפר אותן, כחיה זו שמשפרת את הולד וכו'. ומלקט להן שני עגולין, אחד של שמן ואחד של דבש, שנאמר (דברים לז-ג) ויניקהו דבש מסלע ושמן מחלמיש זור. וכיון שמכירין בהן מנצים באין להורגן, ונעשה להם נס ונבלעין בקרקע, ומציאין שורים וחורשין על גבן, שנאמר (תהלים קכט-ג) על גבי חרשו חורשים וגו'. לאחר שהולכין היו מצמצין ויוצאין כעשב השדה, שנאמר (יחזקאל טו-ו) רצבה כלמת השדה נתתיך. וכיון שמתגדלין באין עדריס עדריס לבתיהן, שנאמר (שם) ותרכי ותגדלי ותצואי צעדי עדים אל תקרי צעדי עדים, אלא צעדרי עדריס, וכשנגלה הקדוש צרוך הוא על היס, הם הכירוהו תחלה, שנאמר (שמות טו-ב) זה אלי ואנוהו ע"כ.

וגראדה דדבר זה היה מצרכת יעקב אביהם, שאמר המלאך הגואל אותי מכל רע יצרך את הנערים וגו' וידגו לרוב בקרב הארץ (בראשית מט-טו), והיינו שימציא להם ה' דגים בהכדים לחזק את בעליהם, וזה 'וידגו'. ושוב אחר זה יזכו לרוב בקרב הארץ' כפשוטו, שיהיו נבלעים בתוך הארץ, ויתגדלו בקרב הארץ

לא אירא רע כי אתה עמדי, ומזה שאב כח ועוז לעבור כל זה צמנחת נפשו. וכן עשה עמו ה' אחר כך צבית אדוניו, ויהי ה' את יוסף ויהי איש מנליח וגו', וימצא יוסף חן בעיניו וגו', ויעוז כל אשר לו ציד יוסף (לט-ב), וכל זה היה כדי שיראה בעיניו בשר, כי אין זה מקרה או עונש, אלא חשבון מלמעלה שהוא צריך להמצא צמנצים בערות הארץ, לקדש המקום בקדושתו של יוסף, והקציה מציץ עליו מן החרכים להקל לו סבלו ככל דבר.

ובדבר הזה היה גם צמנצים, מצד אחד היה ההסתרה גדולה מאד, עם ה' זרע האבות הק' עוצדים צמנצים עזודת פרך בחומר ובלבנים כמאתיים שנה. אצל המה ראו מידי יום ציומו גם השגחת ה' עליהם בגלותם. וכדאיתא בגמרא (סוטה יא:): שנשים לזקניות שהיו באותו הדור, בשעה שהולכות לשאוב מים, הקדוש צרוך הוא מומן להם דגים קטנים בכדיהן, ושואבות מחנה מים ומחנה דגים, וצאות ושופמות שתי קדירות, אחת של חמין ואחת של דגים, ומוליכות אלל בעליהן לשדה, ומרחיאות אותן וסכות אותן ומאכילות אותן וכו'. וכיון שמגיע זמן מולדיהן, הולכות ויולדות בשדה תחת התפוח שנאמר

ובאמת כן ראינו אלל אצותינו דזור
הקדום, אשר עזרו
המאורעות הנוראות צימי המלחמה,
שנהרגו אצותיהם ומשפחותיהם, והיו
ישראל נתונים למשיסה, וזכל זאת היו
מספרים תמיד מהנסיס והנפלאות
שאירע עמהם צמשך הימים, מחסד
ה' איך עזרו כל זאת צשמירה עילאה
מן השמים, שראו חסד ה' על כל
לעד. כי הן אמת שהיתה גזירה
נוראה מאת ה', אשר הוא למעלה
מהשגחתינו, אלל צתוך ההסתר הזה
ראו את ה' מציץ מן התרכיס להושיע
כל אחד שנגזר עליו שישאר צחיים,
ויאלו מחוזקים צאמונת ה' ציתר שאת
יתר עו, על ידי המאורעות שעזרו,
וראו צהם חסד ה'.

ובבושנה (אצות ד-ד) מאד מאד היו
שפל רות, וכתבו המפרשים
לדלכן נאמר צכפליים 'מאד מאד', כי
האדם צריך להיות לו הכנעה, הן נגד
צני אדם, והן נגד ה', והיינו לצטל
דעתו כליל לדעת קונו, וצטל רצונך
מפני רצונו (שס צ-ד). ומצינו צשלשה
גדולי עולם שנצחנו צמדת הענוה,
וכמאמרס (חולין פטו) נתתי גדולה
לאצרהס, אמר לפני ואנכי עפר ואפר
(צראשית יח-כו), למשה ואהרן אמרו
ונחנו מה (שמות טו-יז), לדוד אמר
ואנכי תולעת ולא איש (תהלים כג-יז)

ממש, עד יעצור זעם, ואז יחזרו
לציתס צעדרי עדרים. וזהו שאמר
הכתוב כאן צפרשתנו, וצני ישראל פרו
וישרלו וגו', שהיו יולדות ששה צכרס
אחד, ונשלחו מלאכים מן השמים
להחיותם ולעודדם ולהמציא להם דצש
ושמן. ושוב אמר ותמלא הארץ אותם,
הארץ נתמלאה מהילדים הללו, שנצלעו
צקרקה, ושוב היו יוצאים משס רצבה
כלמח השדה.

ודבר זה עצמו נתן חיזוק רצ ועלוס
להכלל ישראל, צראותס איך ה'
לא עוז אותס גם צנוק העתים הללו,
שמתהוה להם נסיס עד אין מספר
צתוך הצרות והשיעצוד. ומלד אחד
ההסתרה גדולה עד 'מאד', ויעצידו
את צני ישראל צפרך, ולעומת זה גם
ההשגחה נפלאה עד 'מאד'. וזהו
ויעצמו 'צמאד מאד', הם קצלו חיזוק
ועוצס ממה שראו ההסתרה עד מאד,
ונגד זה ההשגחה עד מאד, ומזה
לקחו חיזוק כי עמו אנכי צצרה,
והקצ"ה עומד עליהס צעת שעושה
להם הניתוח שהס צריכים לעצור
צמנרים. ומזה שצני ישראל פרו וישרלו
ששה צכרס אחת, ילדים צרואים
ושלמים, וראו ותמלא הארץ אותם,
שהארץ צפועל נתמלא מהס, שירדין
צקרקה ועולין, מזה קצלו חיזוק עצום,
ויעצמו צמאד מאד.

נותן עליו כלי חרישה, להפוך כל קרקע השדה לרגזי עפר. ושוב ציוס השני נותן עליו צעליו שק של חטים, והוא עובר צדה ומפזר החטים על פני האדמה, ובעיניו נראה כאילו הצעלים שלו נשתגעו ועושים דברים צלי דעת, להשחית יופי השדה, ולצוזו חטים על פני האדמה, כי השור לא יוכל להצין כי זהו לתכלית הזריעה, כי גם ענין הזריעה לא יוכל להצין, שמחטים אלו יוצמת תבואה לרוב על ידי חרישותו וזריעתו. וכמו כן החמור שנותנין עליו סחורה ומשאות להוליכם ממדינה למדינה, ושוב להביא חזרה משם סחורה אחרת על שכמו. החמור לא יוכל להצין מה רוזים ממנו, מהו התכלית של הוצלת המשאות הללו, וכאילו אין דעת להאדון, אלא רוצה לייגעו צמשאיו. כי החמור לא יצין דרכי המסחר, מה שצעליו מרויחים עפרות זהב צסחורות הללו. ומכל מקום האמת הוא כדעת הצעלים, אלא הצהמה לא יוכל להצין ולהשכיל דעת צעליו.

ובבזו כן פי כמה, הוא דעת האדם נגד דעת קונו, אשר לתבונתו אין חקר, וישים עצמו נגד ה' כשור לעול וכחמור למשא, כמו שהם לא יוכלו להצין ולהשיג העול המוטל עליהם, אצל למעלה מהם יש שומר, כמו כן הוא האדם נגד ה'. וכאשר

ע"כ. ולכן נאמר מאד מאד הוא שפל רות, לרמוז שזהו מדתו של א'צרהס א'הרן מ'שה ד'וד.

ודהענין הוא, דכמו שהדומס עפר ואפר אין לו שום דעת והכרעה, אלא הוא צטל כולו לדעת צעליו. וכמו כן התולעת, אם כי יש לו קצת דעת, מכל מקום הוא מוגבל מאד, אחד מני אלף נגד דעת בני אדם. וכמו כן הרגיש דוד המלך צענותותו נגד דעת ה', שהוא רק כתולעת, שאי אפשר לצשר ודס להשיג חקר אלקי. ועל זה אמר דוד, ואני צער ולא אדע צהמות הייתי עמך (תהלים עג-כב), כאשר אני צער ולא מצין דרכי ה', אז אין לי שום קושיא ותרעומות ח"ו, אלא צהמות הייתי עמך, אני מחשיב עצמי כצהמה שלא יוכל להשיג דעת בני אדם, ודעת צעליו הוא האמת והעיקר, כן אני מחשיב עצמי נגד דעת ה' להצטל כולו לדעת ה'.

ובבר ציארנו צמקום אחר, שעל זה אמרו (עבודה זרה ה:) לעולם ישים אדם עצמו על דברי תורה כשור לעול וכחמור למשא. והיינו כי השור שנותנין עליו עול לחרוש השדה, לפי דעתו אינו מצין התכלית צזה, רואה לפניו שדה נאה מלאה עשבים, ואדוניו

רוח, וזוה התעצמו להיות צמדריגתם של מ'שה א'צרהם ד'וד, שהחשיצו עצמם נגד ה' כאילו אינם, ונחנו מה, וכדומם של עפר ואפר, וכתולעת נגד איש, ובאמונה זו חיו כל הימים, ולא סרו מה' ומדרכי אצותיהם, עד שהעיד ה' עליהם שהם מאמינים בני מאמינים. כן יזכנו ה' לדבק עצמינו בדרכיהם, וללכת בדרכי ישראל, עדי ירחם ה' על עמו ויוציאנו משיעבוד לגאולה ומאפלה לאור גדול, צביאת בן דוד צב"א.

אני צער ולא אדע, שרואה שאינו מבין דרכי ה', אזו צהמות הייתי עמך, יחשיצו עצמו כהשור וכהחמור שגם כן אינם משיגים דעת צעליהם, ויש להאדם לבטל רצונו נגד רצונו של מקום, היודע ומשיג תכלית האדם ותפקידו ומעשהו.

ול'מודה זו באו ישראל צמנרים, ויעצמו 'צמאל מאד' צמדת ההכנעה והענוה לדעת קונם, אשר על מדה זו אמרו מאד מאד הוי שפל

דברי מוסר זהתעוררות

מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

בסעודה שלישית פרשת וארא תשס"ה לפ"ק

בענין רעידת אדמה

(ערדציטערניש)

.... יעדער ווייסט וואס עס איז פארגעקומען לעצטנס אין די וועלט, עס איז געווען א ערדציטערניש אינעם ים, און עס האט פארפלייצט, טויזענטער מענטשן געהרג'ט, און הונדערטער טויזענט זענען פארוואונדעט, און פארשוואונדען געווארן די הייזער, ממש א חורבן. עס איז געווען אויף יענעם חלק פונעם כדור העולם, מען קען מיינען אז עס האט גארנישט מיט אונז אידן, ס'איז געווען ביי גוים, אומות העולם, און עס האט מיט די חלק פינעם כדור העולם נישט קיין שייכות. מ'ווייסט דאך אבער אז עס איז נישט אזוי, ונברכו בך כל משפחות האדמה (בראשית יב-ג), דרש'נט די גמרא, ספינות הבאות מגליא לאספמיא אינן מתברכות אלא בשביל ישראל (יבמות סג). וואס עס פאסירט אין דער וועלט האט אלעס צוטאן מיט אונזערע מעשים, די ברכות קומען פון אונז, און ח"ו ווען עס קומט אזא זאך איז עס אויך תלוי אין אונזערע מעשים, מיט'ן כלל ישראל.

מ'ווייסט דאך אז די גמרא זאגט אין ברכות (נט.), אז ווען עס איז דא א ערד ציטערניש, מאכט מען די ברכה שכוחו וגבורתו מלא עולם. אזוי ווי ביי א דינער מאכט מען די ברכה, מען לויבט דעם איבערשטען אויף זיין כח און גבורה, אזוי אויך ווען עס איז דא א ערד ציטערניש מאכט מען די זעלבע ברכה שכוחו וגבורתו מלא עולם. שטייט דארט אין די גמרא, רב קמינא איז אדורכגעגאנגען לעבן איינעם וואס איז געווען א כישוף מאכער, און עס האט דעמאלטס פאסירט א ערד ציטערניש, האט ער זיך אנגערופען, דער אוב ווייסט וואס עס איז א ערד ציטערניש. האט זיך דער אוב אנגערופען פאר רב קמינא, דו מיינסט איך ווייס נישט וואס דאס איז, ווען דער איבערשטער קוקט זיך אים אויף דער וועלט, און

ער זעהט אז די אידן זענען צווישען די אומות העולם בצער, טוט דאס וויי פארן אייבערשטען, און דער באשעפער כביכול איז מוריד שתי דמעות בים הגדול, צוויי טרערן פאלען אריין אינעם ים הגדול, און פון דעם ווערט אן ערד ציטערניש אויף דער וועלט. האט רב קטינא אים געזאגט אז עס איז נישט אמת, ווייל אויב אזוי וואלט געדארפט זיין צוויי ערד ציטערנישן, קעגן די צוויי טרערן, פארן ערשטן טרער א ערד ציטערניש, און פארן צווייטן אן ערד ציטערניש. ווען רב קטינא איז אוועקגעגאנגען האט ער געזאגט, אז אינאמת'ן איז ער גערעכט געווען, נאר איך האב נישט געוואלט געבן קיין חיזוק פאר דעם בעל אוב אז ער ווייסט וואס דאס איז, און עס איז טאקע דא צוויי ערד ציטערנישן.

עס איז א הפלא ופלא, אז נישט נאר חז"ל האבן דאס געזאגט, נאר אפילו דער גוי, דער אוב, האט פארשטאנען לאמיתה, אז א ערד ציטערניש איז וועגן דעם, ווייל דער אייבערשטער זעהט אז אידן זענען בצער אין גלות איז ער מוריד שתי דמעות, און דאס פאלט אריין אינעם ים, און פון דעם ווערט אן ערד ציטערניש. עס איז דא שפעטער אנדערע דיעות אין די גמרא, אבער אלע זענען מודה, אז עס קומט פון דעם וואס דער אייבערשטער איז זיך מצער ווען אידען זענען אין גלות. איין מאן דאמט זאגט אז דער אייבערשטער קרעכצט, איינער זאגט אז ער קלאפט צוזאם די הענט, איינער זאגט אז ער איז דוחק זיינע פיס אונטער די כסא הכבוד, איינער זאגט אז ער גיט דעמאלטס א שמוס פון צער. מיר פארשטייען נישט די אלע זאכן, דער אייבערשטער איז נישט קיין גוף, עס איז נישט דא קיין משיגי הגוף, עס איז נישט דא קיין הענט, קיין פוס, קיין אויגען, קיין טרערן, אלעס איז נאר כדי לשבר את האוזן, כדי צו קענען פארשטיין. אלעס וואס קומט פאר אין די וועלט, האט א שייכות מיטן כלל ישראל, דער אייבערשטער איז בצער פון צרות ישראל, און עס פאסירט אויף דער וועלט אזא חורבן. – דער מהרש"א ברענגט פונעם ערוך, אז אין אזא צייט וויל דער אייבערשטער ברענגן א מבול אויף דער וועלט, נאר ער האט דאך געשוואורן אז ער וועט נישט ברענגען מער קיין מבול, איז דער אייבערשטער בצער, און איז מוריד דמעות, און דאס ברענגט א רעידת אדמה.

רש"י ברענגט אין די פרשה (ו-ג), כן מדתו של הקדוש ברוך הוא, מביא פורענות על האומות עובדי כוכבים, כדי שישמעו ישראל ויראו, שנאמר (צפניה

ג-ו) הכרתי גויים נשמו פנותם וגו', אמרתי אך תראי אותי תקחו מוסר ע"כ. אז א
איד לעבט מיט א השבון, דארף ער צו וויסן אלעס קומט נאר אונז מעורר צו זיין.
דער אייבערשטער איז א גוטער האט ער עס נישט געברענגט אהער, נאר ער האט
עס געטראגן אויף די אנדערע עק וועלט, נישט אז מ'מיינט אונז אינגאנצן נישט.
עס איז א עקסטערע חסד, דער אייבערשטער וויל דאך נאר דערמאנען דעם
מענטש, פארוואס דארף ער עס ברענגען ביז אהער, ברענגט ער עס אויף אומות
העולם, אבער דער תכלית דערפון איז אז א איד זאל נתעורר ווערן.

קען זיין אז דאס איז פשט אין דעם פסוק, קול ה' על המים, א-ל הכבוד הרעים
ה' על מים רבים (תהלים כט-ג), קול ה' על המים, עס איז דא א קול פונעם
אייבערשטען אויף די וואסער, דער באשעפער זאגט קוקטס עס וואלט געדארפט
קומען א מבול אויף דער וועלט, ער ברענגט עס נאר נישט ווייל ער האט
געשוואוירן אז עס וועט מער נישט קומען, אבער עטס זאלטס נישט מיינען אז לית
דין ולית דיין, קול ה' על המים, עס איז דא א קול פונעם אייבערשטען אויף די
וואסער, ווען עס איז א-ל הכבוד הרעים, ווען מען זעהט אז עס איז דא א רעש און
א רעידה, איז דאס ווייל ה' על מים רבים, די דמעות פונעם אייבערשטען, איז
אויף דעם וואסער. מקולות מים רבים אדירים משברי ים, אדיר במרום ה' (תהלים
צג-ד), די קולות מים רבים, משברי ים, וואס דאס שוט איבערברעכן דעם ים, דאס
ווייזט אדיר במרום ה', דאס גרויסקייט פונעם אייבערשטען, דער באשעפער
קוקט זיך אום אויף זיין פאלק.

לא עביד קוב"ה דינא בלא דינא, דער אייבערשטער איז נישט השוד צו טוהן
א זאך וואס קומט זיך נישט, אז עס פאסירט עפעס, טאר מען נישט טראכטן אז
עס איז א מקרה. ביי א יעדן איינעם איז דא זמנים וואס עס גייט נישט אזוי גוט, עס
איז ביי יענעם אויך אזוי אדורכגעגאנגען, עס איז א מקרה וואס עס האט פאסירט,
נאר וויסן אז אלעס איז מיט א השבון פונעם רבש"ע, און אלעס איז תלוי אין זיין
הענט מתקן צו זיין.

זאל דער אייבערשטער געבן די ריכטיגע התעוררות הלב, און עס קענען
מוציא זיין מן הכח אל הפועל. דער באשעפער זאל ווייטער זיך אויך אומקוקען
אויפן כלל ישראל, ער איז דאך מוריד דמעות ווען ער זעהט ווי אזוי כלל ישראל

קוקט אויס, דער באשעפער זאל זיך שוין מרחם זיין אויפן כלל ישראל, די נסיונות
הזמן זענען דאך אזוי שווער. ער זאל שוין אויפרעכטן אלע אידישע שטובער, עס
זאל זיין פרנסה בהרחבה מיט נחת און געזונד. ווען א איד האט הרחבת הדעת,
דינט ער אנדערש דעם אייבערשטען. דער אייבערשטער זאל געבן די כוחות און
מעגליכקייטן דערצו אז מען זאל קענען דינען דעם אייבערשטען מתוך הרחבת
הדעת. דער באשעפער זאל זיך שוין מרחם זיין אויף כלל ישראל, און מיר זאלן
אקעגן גיין משיח צדקינו במהרה בימינו אמן.

על הטוב יזכר
ידידינו החשובים שהשמחה במעונם
שנדבו להוצאת קונטרס הזה

* * *

הר"ר יעקב ווערצבערגער נ"ו
לרגל נישואי בנו החתן יואל אלכסנדר נ"ו
עב"ג בת הר"ר בערל גאטטעסמאן ע"ה

* * *

הר"ר ישראל מנחם קאהל נ"ו
לרגל הולדת בנו למול טוב

* * *

הר"ר שמעון ווינקלער נ"ו
לרגל הולדת תאומות למול טוב

* * *

הר"ר משה ווייל נ"ו
לרגל הולדת בנו למול טוב

* * *

הר"ר יואל בערקאוויטש נ"ו
לרגל הולדת בתו למול טוב